

Ma mage khoavan a haus vor an Euro

Bazza hám auzgevunet zoa azta di laüt khearn bodrùmm in lánt

Prima il piccolo comune di Gangi in provincia di Palermo, poi la cittadina di Borgomezzavalle in Piemonte: due comunità in cui, per combattere lo spopolamento montano, alcune case sono state messe in vendita alla cifra simbolica di 1€. Ora, grazie al progetto, i due piccoli borghi stanno tornando ad essere fiorenti. A Gangi in particolare la vendita di immobili ceduti per essere restaurati e riqualificati ha già superato le 200 unità, con una lista d'attesa di oltre 3.000 persone. Non è il Comune a regalare

le case, ma i privati. L'amministrazione fa infatti solo da tramite. Tutti coloro che possiedono immobili e proprietà sul territorio e non sono disposti ad affrontare le necessarie spese per la messa in sicurezza e ristrutturazione, sono invitati a partecipare al progetto in modo che queste strutture altrimenti abbandonate vengano riqualificate. Lo status della località consente inoltre ai cittadini di godere di agevolazioni fiscali, come tasse ridotte e incentivi per chi apre partita iva o mette al mondo un figlio.

'Z lánt vo Gangi, in di Províntz vo Palérmo

Zboa khlummane lentla, ummaz nida züntrest in Beleschlánt, daz ándar anvéte au zöbreast námp dar Skuzzera, hám auzgevunet eppaz gántz schümma zoa azta di laüt khearn bodrùmm zo leba sèmm: dar Kamòu, pittnándar pinn privètt boda hám a haus boda iz ná arzovalla, hám detzidart zo vorkoavase vor an Euro. Berdase bart khoavan bart hám zait zboa djar zo legase apóst un zo khemmada drinnzoleba. Khott asó paritz eppaz gántz strámbat, ma di laüt boda hám sa gekhoافت a haus soin 200 un

sinamài 3000 soinse ná zo paita. Nètt lai belesse, ma taütsche, inglesan un meriké o boda bölln a haus in Beleschlánt vor di ferie. Eppaz asó magatmaz túan atz Lusérn o furse, boda vil haüsar soin gespèrrt sidar djardar un djardar. Afta gántz Zimbar Hoachebene defatti soinda vil dupple haüsar boda sidar vil zait khemmen neméar genützt: di lúkhár soin quâse hérta zuar, di liachtar züntnse à hérta mindar un - azpe anìaglaz haus - di arbatn un 'z gëlt zo halta gradiàu dise quartiarn soin hérta mearar. A solutzióng hattmase

AvT

bidar in lánt. Dar asilo an earstn iz gest boda iz est dar Kulturinstitut, dòpo, 'z djar '73, saibar gánt alla „Lega“ (nida in di schual) umbrómm da (in Prünndl) iz gest allz vorprocht un 'z djar '75 saibar gánt in naüge asilo inn in di Pön, boda hauit izta di botége, sèmm pinne giastant fin an lesten. 'Z djar bode hán gihatt mearar khindar iz gest 'z djar '64, 'z soinda gest 40 khindar un vor dise soinda gest 40 vürtechla, 40 borsétte, 40 trükhanhudarn un 40 baväldje. In di borséttia di khindar hám gímocht legn di baväldja un di earstn djar 'z protat bosa hám gímocht trang vo da huam. Di lesten djar di khindar hám agíheft zo khemma hérta mindar, fin in lesten djar bosa soin gest furse achte/zene.“

Azpar pensàrn ke in an stroach soinda gest 40 khindar iz nètt zo gloaba. 'Z iz boll bar ke in di lesten zen djar soinsa ná zo khemma hérta mearar, ma bar mochan hérta haltn guat a mint, ke a lánt ena khindar iz nètt a lánt.

An gruaz, Samuel Pedrazza

Istituto Cimbro
Kulturinstitut Lusérn
Tel. 0464-78.96.45
info@kil.lusern.it
www.istitutocimbro.it

Dar balt hatt di oarn

Di zboa baibar soinse augehaltet nida untar in Fontanù, in di Vesandar. Inar bòtta di zumma hatt gemocht soin groaz, 'z tabrach hatt gemocht auzkhemmen, un asó pinn prosakk un di kalandia hámso ágevank in stikhli vadju, auzoriva zöbreast dar Longalaita in di tendla na roatling. Aromài in bege hámso gekhent, umbrómm verte di butàda vo brigálde, dar markò von sbemm, dar Pertile vo Slege, a par zumman roate hattent hérta ágeschafft zoa abezogebase afon merkà vo Tria. Gianante au daz alt baibe hatt seguitart auzokontàra, bia dar balt iz gebekslt, bal 'z iz no gest impianto. 'Z hatt gedénkht in Pöl vodar Tolpa pitt gántze gestekhate zumman brisan, un sovl ándre. Augerift, halbe dartrunkht von tau inn pan sell mörbiate gerstegras, hámso ágevank auzolesa di khlumman roatling. Peng an baitan trötzö gemacht von schin von trätör, sèmm bodase kraützarn di konfin vo kamoüdar vo Leve, Lusérn, San Piaro hattma vorstánt ke da soin nágest zo hakha 'z gehültz. Ma in sell tage allz in balt iz gest stille. Asó lachante, daz alt baibe hatt gedenkht ke di djungen diarnen soin hérta gánt panándar na sbemm, umbrómm ma boatz nia inn pa balt bemdo bokhenken. Un darzuar, sin azta nètt khint dar takh, dar balt macht di vort, allz parirt ke 'z mórvartze, allz krékket. Si hatt kontärt ke inar bòtta hattze gehört soi sbestar, di Ida, boda hatt hergehokhet un di Biánka afon herhildar hattar respündart vodar ándar sait von tal un disa, ke 'z iz gest a groazez baibe pinnar starcha votze, hatt augemachtyängen in pöasbáeta in a drai mānnēn boda von schrakh soin inkant. Allz ditza gekhöda hatt gelekk da djung untaránadar. Hettatez nia khött! Da djung pinn sbantz von oage hatt gesekk ummadar bodase iz gezoget hintar in tesan vonar vaücht. „Ma alóra iz bar ke dar balt hatt di oarn, un darzuar di oang o!“ - Laise, laise hattze gesekk di nas un a par roate bëffla boda soin gespizart un, zo rivaz sèmm, disar da hatt gehatt insinamài roatzt har. Dar iz sémme gestánt a bolta puzzle zo lüsna, ena zo machase vürsnein. Alle drai soin darhózzt, balda an aroplá, furse vodar base von meriké von ándarn pérng, rümlante, hatt squáse gehakht di spitz von vaüchtn, sovl izzarse gest abegelatt. „Dar aroplá“ - hattz gehoket daz alt baibe. „Jozzo Maria, bettan schrakh!“ I gloabe, un hauit mage khön, ke dar sell mānn iz gest lai interesàrt attaz ünsar zimbrische geréda. Da gelächige zimbarzung boden hatt gelirnt soi nono vo Rotz. Dopo 35 djar, a mān vo Rotz, est pitt baian har un a schümmaz bolisate snebele hattmar gemacht gedenken disan fatto. Ma schaue bia khlumma 'z izta di bëlt!

A.G.

Dar asilo atz Lusérn inar bòtta

Vor a par bochan pinne gest in platz atz Lusérn un soinda pasàrt di khindar von asilo pinn maistre. Asó izmar khent in sint ke i hebat gimak vorsan moinar zia Maria Nicolussi Moretto (Sántola), boda vor vil djar iz gest köchen un a migele tuttofare in asilo, azzemar mage kontàrn a puzzle bia 'z iz gest vor ettlane djar, benn si hatt giarbaret si. Disa iz soi stördja:

„I hán giarbaret in asilo vo Lusérn vor 34 djar. Ágiheft hánne 'z djar 1954 un hán augiheft 'z djar '88, balde hán gihatt 59 djar. Dar asilo izta gest vor 10 mānat atz djar. Von earstn von martzo fin ka Boinichtn. Pan bintar iz gest zuar, umbrómm asó hámso gíspart 'z holtz. Ka herbst hánne gímocht stian au di sibane, zo giana ázünta viar övan pitt holtz: umman boda di khindar soin gánt z'ezza, umman bosa soin gánt zo lirna, umman bosa hám gíspilt un umman in di kuchl. Dar asilo hatt offegitánt azpe est, circa di 8.00/8.30. I hán gímocht kochan z'ezza, ribln un haltn saubar in asilo, vüarn di khindar in apòrt, bëschan di vürtechla, di trükhanhudarn und di baväldje, allz a mān, umbrómm 'z izta gest khummana lavatrice. Per fortuna 'z djar '54, moi earst djar, hámso inngizoget 'z bazzar in di haüsar, umbrómm senónida hebatma gímocht gian kan prunn zo nemmaz. Abas dar asilo iz girift di vünve un di khindar soin gánt da huam. Pan summar, abas, hánne gímocht gian in Bisele, ka moinar zia Maria (zia Alta), zo machanar kompanjia z'slava. Abas pinne gánt in Bisele un mòrgas pinne khent palle

Gli elaborati dovranno pervenire all'Istituto Cimbro entro e non oltre il 26 aprile 2019

Per maggiori informazioni si veda il regolamento completo all'indirizzo www.istitutocimbro.it oppure telefonando al tel. 0464 789645

Dise djar atz Lusérn 'z lem iz nètt gest dèstar un di laüt zo maga lem hámse gímocht randjärn, túanante alla dar sòrt. 'Z soinz gest di baibar boda hám gímocht

zügl di khindar, schikhanse ka schual, gemen z'ezza un machan alle di ándarn mistiarn.

Di mānnēn soin gest da huam lai pan

'Z lem dise djar

bintar, umbrómm da hám hérta gímocht vortgian von lánt z'arbata, perfín in America, un zerte soin njánka neméar gekheart bodrùmm.

Di mearastn, zo maga èzzan öala un trinkhan milch, hám gehatt di hennen, a khua odar a par a goaz.

Balda di khua hatt gekhelbart, hámso gezügl 'z khélple, zoa zo vorkoavaz, un balda invétez itza gebortet 'z khitzle hámso gehaltet z'ezzaz kan Oastarn.

Di altn laüt kontàrn ke, kan Oastarn, balda da farr iz pasàrt zo baiga di haüsar, di famildje hámén gímocht boróatn a zümmale öala un berda hatt gehatt zo toava a khinn, ânka az iz gest arm, hatten gímocht gem a khitzle o.

In haus hatta nia gemenglt a sboi, di groazan famildje hámär gemak hám zboa o.

'Z iz gestánt in stall pinn ándarn vicharn, ma inn in soi stalott pinn troge, boma hatt gelekk z'gevrézza.

Disan vich hattmen gëtt di vanzarött, azpe khlummane un darskitzate patéttla, ram odar rintn vodar pult: allz daz sell boma hatt vortgedjukht in di khuchl.

Di laüt hám gekoafit ditza sboi ka längz un hámz augevöaztart fin di boch vo Sánta Lutzia.

Balsase hám getötet, alle di khlumman khindar soin lai gánt z'sega invéze di gróazarstn hám gímocht helvan o.

Dise djar, di laüt, hámz nètt lai gímocht khümmarn von geézza, ma zo bérma 'z haus o.

Di baibar, pan summar, hám gímocht gian inn pa balt zo boróata 'z holtz un khastnz au gerécht.

Da hámz gelazzt sèmm in gántz summar

un pan bintar, balda dar mānn iz gekheatr bodrùmm, soinsa gánt pitnándar, an earstn zo tritzla in bege pinn snearoaf un dena pinn slit zo vüara un di bisan.

A sbera arbat iz gest da sell zo vüara auz in mist in di ekhar un in di bisan.

Dar mist iz khent gelekk drinn in a penna un geoget pinn slit pan gántzan bisan von lánt.

Berda hatt nètt gehatt di khüa, iz gánt zo helva in ándarn un iz khent argezalt pitnán kentarle milch odar an khail khes.

Apéna zorgánt dar snea, hámso ágeheft

auzotraga di earde in di ekhar pittar tschovér, spetar gehauget un nida gelekk di patatn, boda beratn khent gëzzt ka herbest.

Dise arme baibar hám hérta gehatt zo túana, pan summar hámso gímocht machan 'z höbe un süchan di sbemm o.

Ánka azza hám gelebet pitt bintsche un hám hérta gehatt zo túana, dise laüt soin gest luste, da hámén hérta geholfit ummaz pitt den ándar un soinse gehaltet gearn.

Asó iz gest 'z lem da atz Lusérn.

Anna N. N.